

**II міжнародна наукова конференція
«Містико-езотеричні рухи в теорії і практиці»
(Історія. Психологія. Філософія)**

23–24 жовтня 2008 року в Російській християнській гуманітарній академії (РХГА, Санкт-Петербург) відбулася друга міжнародна наукова конференція «Містико-езотеричні рухи в теорії і практиці» (Історія. Психологія. Філософія). Співorganizаторами конференції виступили: РХГА, Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України, Санкт-Петербурзьке філософське товариство, Український філософський фонд, кафедра філософії і культурології Сходу Санкт-Петербурзького державного університету та фонд «Далекий Схід» (Київ).

У роботі конференції взяли участь дослідники з України (Київ, Донецьк, Запоріжжя, Полтава), Росії (Санкт-Петербург, Москва, Єкатеринбург, Новгород, Орел, Уфа) та Німеччини (Ерланген-Нюрнберг), які представляли наукові, громадські, релігійні організації, вищі учбові заклади. Усього було заслухано 35 доповідей: усі із заявлених у програмі. На конференції працювали 5 секцій: 1. Філософські проблеми містицизму й езотеризму. 2. Містицизм й езотеризм у сучасному світі. 3. Християнство й містико-езотеричні традиції. 4. Езотеризм на Заході і в Росії. 5. Езотеризм і містицизм у традиціях Сходу. Запропонований регламент передбачав 20 хв. на виступ і до 10 хв. на обговорення доповіді. Як правило, після кожної доповіді виникали питання і в учасників конференції, і у вільних слухачів.

Власне свою роботу конференція розпочала, після привітальних слів керівництва оргкомітету конференції та адміністрації РХГА, пленарним засіданням, на якому було заслухано доповідь наукового співробітника і викладача німецького університету Ерланген-Нюрнберг *В.В. Жданова* «Сучасні західні стратегії вивчення езотеризму: головні концепції і методологічні підходи». У своїй доповіді Вадим Володимирович навів цікавий і змістовний огляд вивчення феномену езотеризму в сучасній Західній Європі. Зокрема, він засвідчив, що академічне дослідження езотеризму у західноєвропейських країнах – явище доволі молоде, яке динамічно розвивається. Так першу кафедру «Історії християнської езотерики» було відкрито за ініціативою Анрі Корбена у Сорбонні на відділенні релігієзнавства «Практичної школи вищих досліджень» тільки у 1965 р. Проте цілеспрямована діяльність із вивчення езотеричних течій

розпочалася пізніше, у 1979 р., коли цю кафедру очолив Антуан Февр. Він же і перейменував кафедру на «Історію езотеричних і містичних учень в Європі доби Нового часу і сучасності». На сьогодні провідним осередком у Західній Європі із вивчення містико-езотеричних учень виступає кафедра «Історії герметичної філософії і пов'язаних із нею течій» Амстердамського університету, яку було створено у 1999 р. На сьогодні її очолює провідний фахівець, професор Воутер Ганеграаф. На цій же кафедрі працюють й інші відомі фахівці Марко Пасі й Коку фон Штукрад. Також В. Жданов торкнувся історії виникнення терміну «езотерика», а також розглянув три існуючі основні концепції з вивчення езотерики у сучасній Західній Європі: розуміння езотерики «як форми думки» А. Февра, породження езотерики «як великого полемічного нарративу» В. Ганеграафа та методу дискурсивного релігієзнавчого аналізу Коку фон Штукрада. Фактично доповідь В.В. Жданова сприяла створенню належної наукової атмосфери для подальшої роботи конференції, тобто задала необхідний високий тон.

Перед початком роботи секцій було представлено збірник матеріалів першої конференції: «Мистико-езотерические движения в теории и практике. История. Психология. Философия. Сб. материалов / Под ред. С.В. Пахомова, Ю.Ю. Завгороднего, С.В. Капранова. – Спб., 2008. – 160 с.», який містить тексти доповідей як українською, так і російською мовами.

У перший день паралельно працювали три секції: «Філософські проблеми містицизму й езотеризму», «Містицизм й езотеризм у сучасному світі» та «Християнство й містико-езотеричні традиції».

На першій секції були заслухані чотири доповіді. *Ю.Ю. Печурчик* (к. філос. н., СПб.), намагаючись розкрити проблеми філософського методу і містичного споглядання, та *С.В. Смірних* (незалежний дослідник, СПб.), звернувшись до культу як спекулятивного моменту релігії, методологічно спиралась на вчення Гегеля. *С.В. Махліна* (д. філос. н., СПб.) розглянула містику чисел у сакральній релігійній уявленнях. *О.М. Щепанівська* (незалежний дослідник, СПб.) зосередила свою увагу довкола архетипічного розуміння смислу подій як практичної основи езотеричного знання астрології.

Друга секція була представлена сімома доповідями. *Є.Г. Тітомир* (аспірант, Київ) виступив з темою: «Езотерика у сучасному суспільстві: pro et contra». Про міфотворчий досвід і традиційне мислення у сучасному світі розповіла *О.Ф. Смазнова* (канд. ф. н., Новгород). *Д.В. Метілка* (аспірант, Запоріжжя) повідомив про долю сакральної географії у добу глобалізації. Сучасні екзо-езотеричні системи на шляху формування нової світоглядної парадигми розглянув *В.А. Вовченко* (к. філос. н., Орел). *С.В. Пахомов* (к. філос. н., СПб.) зупинився на містиці сходження до єдності у вченні руху Солари. Співробітниця молодіжного відділу Єкатеринбургської єпархії РПЦ Московського Патріархату *К.В. Кириллова* запропонувала тему: «“Новий Акрополь”: езотерика для інтелігенції».

Третя секція, розпочавши свою роботу у перший день, продовжила працювати і в другий. Всього було заслухано вісім доповідей. *Є.В. Струговщиков* (к. богослов'я, священник РПЦ МП, СПб.) розповів про сотеріологічний ідеал обоження і традиційні вчення Заходу, зазначивши при цьому, що сакральна вершина схоластики – М. Екхардт, а не Т. Аквінський, бо він договорує метафізику до кінця. Під час свого викладу Є. Струговщиков звертався і до вчень Сходу, зокрема, до суфізму, веданти, тибетського буддизму і даосизму, аргументовано і коректно подаючи матеріал. Темою доповіді *О.С. Титаренко* (аспірантка, Полтава) була: «Містика серця: триєдність духовного досвіду». Доповідь *А.О. Косенко* (науковий співробітник, Донецьк) була присвячена шляху реалізації у філософії Г.С. Сковороди. Доповідач зробила висновок про те, що народження істинної людини за Сковородою безпосередньо пов'язується з практикуванням містичних учень. *Ю.Ю. Завгородній* (к. філос. н., Київ) проаналізувавши топос Земного раю у книжній культурі Давньої Русі на прикладі «Съказания отца нашего Агапия», засвідчив наявність містичної складової у давньоруській духовності. *А.Г. Волкова* (аспірантка, Москва) у доповіді: «Поезія як одкровення: рецепція францисканської містики в європейській ліриці XVII ст.» продемонструвала різні види текстуальної залежності європейської поезії зазначеного часу від містичних учень. *К.Б. Єрофєєв* (к. техн. н., СПб.) звернувся до однієї з «вічних» тем: «Католицька церква і масонство». *О.В. Куропаткіна* (аспірантка, Москва) розглянула особливості харизматичного містицизму. Роботу секції завершила ґрунтовна доповідь *Г.Є. Бокова* (магістр, СПб.) «Релігійно-містичні шукання у рамках молодіжної контркультури і християнська радикально-теологічна саморефлексія у США 1960-х рр.».

У другий день роботи конференції розпочали працювали четверта і п'ята секції відповідно: «Езотеризм на Заході і в Росії» та «Езотеризм і містицизм у традиціях Сходу».

Четверта секція виявилась найбільшою за кількістю заслуханих доповідей, яких було 10. Доповіді *Р.В. Светлова* (д. філос. н., СПб.) «Сократ-медіум» та *О.О. Хлевова* (д. філос. н., СПб.) «Рунічна магія – від практики до теорії» викликали жваве обговорення і зацікавлення у присутніх. Дослідник творчості Я. Бьоме *І.Л. Фокін* (к. філос. н., СПб.) розповів про концепцію історії у філософії відомого німецького філософа-містика. *Н.В. Скородум* (незалежний дослідник, СПб.) виклав ставлення Гете і Шопенгауера до природи демонічного начала. *О.В. Левченко* (к. філос. н., Москва) розповіла про таємничий смисл літературного напрямку як феномен «явного» в езотериці (на прикладі російського символізму XIX – XX ст.). *В.М. Морозов* (студент, СПб.) повідомив про «Історію одного підлогу. “Дзеркало алхімії” Роджера Бекона з “Алхімічної колекції” Уільяма Купера». *А.В. Кондратьєв* (аспірант, Москва) зачитав доповідь на тему: «Технологія роботи з “кристалами волі”: фрагменти релігії ірмінізму й арманізму». *Х. Грюнведель* (аспірант, Ерланген-Нюрнберг) звернувся до порівняння традиції

цілительства у Тиві та езотеричних неошаманських рухів у Німеччині. *О.В. Гайдуков* (к. філос. н., СПб.) розкрив містико-езотеричні аспекти слов'янського рідновірства (неоязичництва). Доповідь *М.Р. Бігнатової* (викладач, Уфа) «Містико-езотеричні освітні заклади у сучасній Росії: форми, ідеологія, методологічні особливості» завершила роботу секції.

На п'ятій секції було заслухано п'ять доповідей, тематика яких охоплювала єврейську, мусульманську і сінтоську традиції. *Ю.Л. Халтурін* (аспірант, Єкатеринбург) представив огляд теорій і практик єврейських містиків, пов'язаних зі снами і снобаченнями від «Зогару» до хасидизму XVIII – XIX ст. *О.В. Бурая* (магістр культурології, Київ) звернулася до історії суфізму на території Кримського ханства, зосередивши увагу на діяльності різних тарикатів і вшанування могил суфійських шейхів. *А.Ю. Стрелкова* (к. філос. н., Київ) проаналізувала принцип «пустоти» у дзен-буддизму, окремо зупинившись на поглядах видатного японського мислителя XIII ст. Догена Кігена. Японська тематика була відображена і у двох наступних доповідях. *С.В. Гераськов* (аспірант, Донецьк) розповів про містичний досвід і психотехніки у японських бойових мистецтвах, зокрема, про значення міфів і символів у цих мистецтвах. *С.В. Капранов* (к. філос. н., Київ) зупинився на містичному досвіді в японських «нових релігіях сінтоського походження», окрему увагу приділивши медіумізму та його ролі у діяльності засновників цих релігій.

Інтелектуальну частину конференції прикрасив виступ московської співачки і поетеси *Л'Аури Люм'е*, концертну програму якої складають пісні містичного змісту.

Роботу конференції було завершено підбиттям підсумків на заключному пленарному засіданні, де зі звітами виступили керівники секцій, а також представники оргкомітету й усі охочі.

Наступну, третю конференцію планується провести з 3 по 5 грудня 2009 р. у Володимирівському державному університеті (Росія). Більш докладну інформацію можна взяти на сайті <http://asem.ucoz.org>, або написавши на ел. адресу esoterra2009@mail.ru

Огляд підготував Юрій Юрійович Завгородній (к. філос. н., Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України)

Тел.: 8-294-6-12-26 (д.),
8-096-219-20-56 (моб.)